

Årsberetning 2010

3	Det Ethiske Råd 2010
5	Nye talerør til etikken
9	Fem gode tips fra webmasteren
10	Etik til alle
12	Medlemmer af Det Ethiske Råd 2010 Det Ethiske Råds aktiviteter 2010
15	Medicin – ej blot til sygdom, også til optimering!
19	Teknologiens etiske dilemmaer
22	Rådets sammensætning pr. januar 2011

Det Etiske Råd 2010

DET ER ABSOLUT EN UDFORDRING at kommunikere om komplicerede bioetiske emner. Og det gør det ikke nemmere, at mange af de teknikker og metoder, der danner grundlag for Rådets anbefalinger, ofte først får indflydelse på vores liv flere år ude i fremtiden. Ikke desto mindre er det Rådets arbejde at klarlægge og udrede etiske dilemmaer, inden den nye teknologi bliver en del af vores hverdag. På samme måde er Rådet forpligtet til at have fokus på de evigt aktuelle debatter om fx abort, aktiv dødshjælp og organdonation – og det stiller krav til kommunikationen!

For at løse Rådets formidlingsopgaver, har vi i 2010 taget flere værktøjer i brug: vi har i samarbejde med Danmarks Radio fået produceret tre tv-udsendelser, vi har skruet op for frekvensen af debatarrangementer, og vi er i fuld gang med at udnytte mulighederne på Rådets website. Alt sammen i bestræbelserne på at gøre Rådets arbejde endnu mere synligt og tilgængeligt for politikere og borgere.

I 2010 stod Rådet over for en større udskiftning af medlemmer, heriblandt Peder Agger.

Vi vil gerne sige Peder tak for hans arbejde som formand i Rådet igennem de seneste tre år. Peder har gjort et kolossalt arbejde – især med hans engagement i det internationale arbejde, hans fokus på natur, miljø og fødevarer og ikke mindst hans målrettede indsats for at udvikle Rådets kommunikationsplatforme.

Vi glæder os til at fortsætte dette arbejde og videreudvikle Rådets rolle som central samfundsdebattør.

Jacob Birkler

Lise Wied Kirkegaard

formidling og debat

Nye talerør til etikken

Det Ethiske Råd har altid haft formidling og debat som en af sine vigtigste opgaver. På trods af en bred palet af produkter og events – fra den klassiske redegørelse til konferencer og debattmøder – kan det være vanskeligt at formidle de vigtige og svære etiske dilemmaer ud til den brede befolkning. I 2010 tog Rådet atter udfordringen op, hvilket resulterede i nye samarbejds partnere og et øget fokus på nye og eksisterende kommunikationskanaler.

”HVEM VIL HA’ ET ÆBLE?”, gjalder det fra rådsmedlem Rikke Bagger Jørgensen i et forsøg på at overdøve de 150 gymnasieelever, der er samlet i aulaen på Køge gymnasium en formiddag i oktober 2010. Eleverne har været piloter på Det Ethiske Råds undervisningsite www.etikoglivetgym.dk, hvor en ny case om GMO netop er blevet lanceret. Rådet har samarbejdet med udvalgte gymnasieklasser og afholder i forbindelse med lanceringen en formiddag med debat om GMO på Køge Gymnasium. De indbudte oplægsholdere tæller både rådsmedlemmer, debattører og politikere.

”Vi vil gerne gøre en særlig indsats i forholdet til de unge, hvor den kommunikative tilgang gør det oplagt at bruge en lidt anden form. Ikke desto mindre er både vores temasider og Etisk Forum for Unge en stor succes, og vi vil udnytte erfaringer fra disse tiltag, når vi planlægger nye kommunikationsaktiviteter,” siger formand Jacob Birkler. Casen om GMO er den nyeste i rækken af de syv cases, der kan læses på www.etikoglivetgym.dk

Debat á la forsamlingshus

På Køge Gymnasium er Mickey Gjerris, der er lektor på KU og teolog,

i gang med at holde brandtale imod brugen af GMO’er. Det at blande sig i naturen på en så detaljeret måde er grundlæggende forkert og unaturligt, er blandt andet et af hans budskaber. Budskaber, holdninger og etisk argumentation var også tre vigtige komponenter, da Rådet i sommeren og efteråret 2010 afholdte seks debatarrangementer på henholdsvis Café Katz og CaféTeatret i København. Powerpoint-slides måtte lade livet for ”Det Levende Ord”, når rådsmedlemmer gik i clinch med eksterne debattører og diskussionslystne tilhørere. Denne – for nogle lidt gammeldags – form kan umiddelbart lede

Nye talerør til etikken

---

tankerne hen på formidlingsklenodier som "Højlands forsamlingshus", men det ser Rådets formand som en vigtig styrke for Rådet:

"Det er vigtigt, at vi rejser debatter på forskellige platforme, så alle kommer til orde. Der er en særlig intimitet forbundet med det at diskutere i et åbent forum, hvor man kan se hinanden i øjnene", siger Jacob Birkler.

Etik-tv

Men det var ikke kun de klassiske formidlingsformer, der blev støvet af og tilpasset 2010-formatet, for Rådet blev også en del af Danmarks Radios videnskabs-satsning "Danskernes Akademi". Den 7. december 2010 blev den første etik-udsendelse ud af tre vist på DR2. Udsendelsen "Kroppen som genbrug" omhandlede organdonation og foldede blandt andet spørgsmålet om informeret og formodet samtykke ud, samtidig med at seerne fik indblik i Rådets historie

og virke. Herefter fulgte udsendelserne "Aktiv dødshjælp – debatten der ikke vil dø" og "Fosterdiagnostik og etik".

Men hvorfor skal Rådet overhovedet på skærmen?

"Et samarbejde med Danmarks Radio er en god mulighed for at nå ud til rigtig mange danskere. Desuden er Danskernes Akademi en platform, der på en sober og lødig måde kan præsentere debattens enighed og uenighed – og ikke mindst nuancerne indimellem", mener formand Jacob Birkler. Alle udsendelser er tilgængelige på Danskernes Akademis videns- og undervisningsportal samt på Rådets eget website.

Fremtidens borgere – fremtidens medier

På Køge Gymnasium begynder en formiddag med etik og GMO på skoleskemaet at lakke mod enden. Arrangementet slutter med at daværende formand

for Rådet, Peder Agger, opfordrer de unge til at være kritiske, engagerede og at tage stilling, for: "Det er jer, der er fremtidens borgere og beslutningstagere", som han formulerer det.

Det er da også de såkaldte fremtidens borgere, nemlig de unge, der er den primære målgruppe på Rådets tema-sider, hvorimod Rådets hovedsite www.etiskraad.dk skal være tilgængeligt og brugervenligt for alle – og dermed ramme en bredere målgruppe. Det gøres ifølge formand Jacob Birkler ved at have et konstant fokus på behov og udvikling:

"Rådets kommunikation skal inddrage hele spændvidden fra den hurtige nyhed på hjemmesiden til den udførlige rapport i elektronisk bogform, fra det korte videoklip på nettet til den længere videoformidling. Kort sagt bliver Rådets fremtidige kommunikation langt mere

fleksibel. Det skyldes ikke mindst, at Rådet nu har fået et website, der kan omfavne mange forskellige genrer og imødekomme de behov og krav, som vi og vores målgrupper har til web-mediet. Vi skal hele tiden have fokus på medieudviklingen, så Rådet kan møde sine målgrupper på de platforme, hvor de er,” slutter Jacob Birkler.

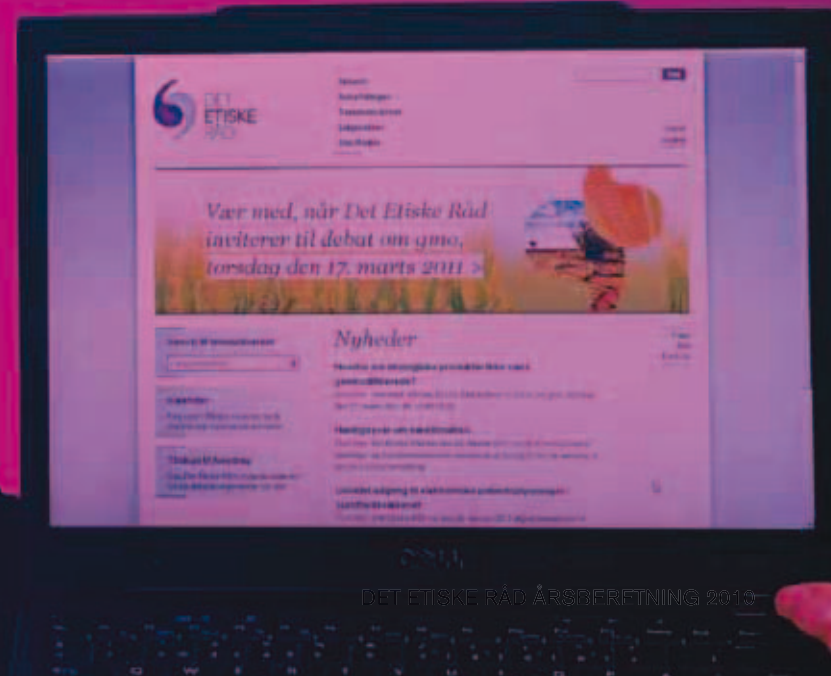
> Links

www.etiskraad.dk

www.etikoglivet.dk

www.dr.dk/akademi

www.etiskraad.dk

Fem gode tips fra webmasteren

Rådets nye website gik i luften i oktober 2010 – læs webmasterens fem gode tips til at navigere rundt på sitet.

WEBMASTER Jesper Møller-Fink har været ansvarlig for at få Rådets nye website i luften. Her er hans bud på, hvad du er nødt til at browse forbi, når du besøger www.etiskraad.dk.

1) Video-interviews med Rådets medlemmer

Min yndlingssektion på sitet. Det er interessant at få indsigt i, hvilke tanker medlemmerne har gjort sig om Rådet og ikke mindst om deres egen rolle – og med levende billeder kommer man bare lidt tættere på! Samtidig kan jeg godt lide, at medlemmernes udsagn er så forskellige, det afspejler bredden i Rådet.

2) Nyhedsfeed og nyhedsbrev

Endelig har vi fået vores egen distributionskanal! For at gøre den så synlig som muligt, er den placeret på forsiden af sitet, så du med det samme får sidste nyt om Rådet eller medlemmerne, når du åbner siden. Hvis du ikke er til løbende RSS-feeds, kan du tilmelde dig nyhedsbrevet, der udkommer en gang om måneden og som giver et samlet overblik over månedens vigtigste nyheder.

3) Anbefalinger

Rådets anbefalinger er den kategori af formidling, der er mest læst på websitet – og derfor har den fået sin helt egen fane. Vi udvider løbende i takt med, at Rådet udarbejder nye anbefalinger, men allerede nu kan du finde Rådets holdninger til emner som stamceller, organdonation og kunstig befrugtning.

4) Kalender

Her får du et nemt og hurtigt overblik over, hvilke arrangementer Rådet afholder i den nærmeste fremtid, rådsmøder og arbejdsgruppemøder samt internationale møder, som Rådet deltager i.

5) Temauniverser

På denne platform vil jeg næsten sige, at der er dømt "fri leg". Under temauniverserne har vi samlet alle Rådets større digitale projekter, fra undervisning i genetik til temasites om fx menneskelig optimering. Det giver god mulighed for at fordybe sig i et bestemt emne.

Etik for alle

Læs formandens vision for Rådet i 2011

DET ER VIGTIGT, at Rådet stadig kommer ud og gør opmærksom på sig selv og sine aktiviteter, fordi etik angår alle og har betydning for alle. Det Ethiske Råd er sat i verden for at udbrede, debattere og skabe gode rammer for debat om de etiske spørgsmål. Det er en af Rådets vigtigste opgaver – og samtidig en af de sværeste. Vi ved,

at kendskabsgraden til Rådet er stor i befolkningen, men vi kunne godt tænke os at gøre etik endnu mere nærværende i folks bevidsthed, for det kræver både eftertanke og omtanke at kunne navigere i en verden, hvor teknologien nogle gange løber stærkere, end vi kan følge med.

Rådet skal ikke tale *til* danskerne, men tale *med* danskerne. Rådet er ikke det, der ved mest eller ved bedst, men vi vil gerne være dem, der sætter gang i debatten. Vi vil gerne vise omverdenen, at Rådet ikke er et professionelt bekymringsorgan, der er sat i verden for at bremse alle teknologiske fremskridt og mistænkeliggøre gode initiativer og fremdrift i samfundet.

I stedet må vi fortsat pejle efter de stigende og mange forskellige veje, hvorigennem danskerne kommunikerer – og desuden tale samme sprog.

Vi skal derfor spille på mange strenge. Det skrevne og det talte. Lyd og billede. Det korte og det lange. Det specifikke og det generelle. Det hurtige og det langsomme. Det handler både om at kunne favne bredt, men også om at kunne fokusere på nogle helt specifikke målgrupper.

Kommunikation betyder meddelelse, og vi skal netop dele vores aktiviteter med hele den danske befolkning. Det er der intet nyt i, men i dag foregår den offentlige kommunikation og debat gennem mange forskellige kommunikationsveje, som vi skal være bedre til at benytte os af. Til gengæld er det så også op til borgere, fagfolk og interessenter at gribe bolden, når vi kaster den. Eller sagt med andre ord: vi åbner ballet – og I er alle inviteret!

Medlemmer af Det Ethiske Råd 2010

Det Ethiske Råd er en samfundsinstitution, der i dialog med politikere og befolkning sætter menneskenære etiske emner til debat. Rådet er et uafhængigt råd, der skal rådgive politikerne og skabe offentlig debat om etiske spørgsmål i forbindelse med nye bioteknologier, der berører mennesker, natur, miljø og fødevarer.

Rådets 17 medlemmer er udpeget af Folketingets Udvalg vedrørende Det Ethiske Råd og en række ministerier. Medlemmerne udpeges for en treårig periode; loven giver mulighed for genudpegning en gang.

LENE JENSEN

Cand. polit.

Lene Jensen er født 1964 og er direktør i Danmarks Bløderforening og i Sjældne Diagnoser. Her arbejder hun for, at mennesker med blødersygdomme og andre sjældne sygdomme får samme muligheder som andre i samfundet. Lene Jensen har 1996-2002 været næstformand for Socialdemokratiet samt medlem af Folketinget fra 2001-2006.

THOMAS G. JENSEN

Dr. med.

Thomas G. Jensen er født 1961 og er professor i Medicinsk Genetik ved Aarhus Universitet. Han arbejder med genterapi og stamcelleforskning – og han er derudover en flittig foredragsholder og debattør af bioetiske emner. Thomas G. Jensen har 1996-2002 været næstformand for Socialdemokratiet samt medlem af Folketinget fra 2001-2006.

RIKKE BAGGER JØRGENSEN

Ph.d.

Rikke Bagger Jørgensen er født 1950 og er seniorforsker ved Risø Forskningscenter for Vedvarende Energi. Hun forsker i klimaforandringerne effekter på biodiversitet og planteproduktion. Rikke Bagger Jørgensen er medlem af Nordisk Bioetik Komité og sidder i bestyrelsen for Center for Bioetik og Risikovurdering.

LENE KATSTRUP

Cand. med. vet, dyrlæge

Lene Katstrup er født i 1954 og har arbejdet som praktiserende dyrlæge i en årrække. Desuden erfaring fra beskæftigelse i medicinalsektoren, offentlig fødevarekontrol, forsikringsbranchen m.m. Er samfundsdebattør med fokus på etiske emner relateret til natur og miljø, forbrugerbeskyttelse og sygdomsforebyggelse samt pleje- og omsorgsfunktioner. Igennem mange år en særlig interesse for dyreværn og dyrevelfærd.

PEDER MOURITSEN

Landmandsuddannet

Peder Mouritsen er født 1957 og ejer et landbrug, der producerer mælk fra 320 køer, opfoder 180 tyrekalve og op til 15.000 slagtesvin årligt. Peder Mouritsen er beskæftiget med erhvervs- og virksomhedspolitik, engageret i en række erhvervsforeninger og formand for Landsforeningen af Danske Mælkeproducenter.

ELSEBETH GERNER NIELSEN

Cand. rer. soc.

Elsebeth Gerner Nielsen er født 1960 og er rektor for Designskolen Kolding. Hun har gennem sin karriere beskæftiget sig med kultur og folkeoplysning. Hun var medlem af Folketinget for Radikale Venstre fra 1994-2007, og fra 1997-2001 var hun kulturminister.

KARIN VERLAND

Læge

Karin Verland er født 1958 og driver firmaet Phoenixpharma, der leverer konsulentytelser inden for medicinalbranchen. Karin Verland har haft en række ledende stillinger inden for medicinalvirksomheder og virksomheder, der laver udstyr til hospitaler. Hun har været formand for Lægemiddelindustriforeningen og sidder i en række bestyrelser i dansk erhvervsliv.

PETER ØHRSTRØM

Dr. scient.

Peter Øhrstrøm er født 1949 og er professor i informationsvidenskab ved Aalborg Universitet. Hans forskning omfatter emner som tidsbegrebet, logik og etik. Peter Øhrstrøm sidder i repræsentantskabet for Teknologirådet og har i en årrække siddet i den regionale videnskabsetiske komité i Aalborg.

PEDER AGGER Cand. scient.
Formand for Det Ethiske Råd

Peder Agger er født 1940 og er professor ved Institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring på Roskilde Universitet. Han beskæftiger sig med miljøplanlægning og naturbeskyttelse. Han er ved siden af Det Ethiske Råd engageret i Planfagligt Udvalg og forretningsudvalget i Danmarks Naturfredningsforening og har tidligere siddet i blandt andre Det Økologiske Råd og Naturrådet.

JON ANDERSEN

Cand. jur.

Jon Andersen er født 1947 og er kommitteret hos Folketingets Ombudsmand. Her beskæftiger han sig med sager, der har EU-rettlige aspekter og sager, der har at gøre med tortur og nedværdigende behandling. Jon Andersen har undervist i mange år ved Københavns Universitet og er forfatter til flere lærebøger om forvaltningsret.

KLAVS BIRKHOLM

Journalist

Klavs Birkholm er født 1947 og arbejder selvstændigt som foredragsholder, underviser og samfundsdebattør. Han beskæftiger sig særligt med natursyn, menneskesyn og folkestyrets idé og historie. Igennem mange år var Klavs Birkholm radiovært på P1's "Agenda", og han har været højskoleforstander og redaktør, blandt andet ved Dagbladet Information.

JACOB BIRKLER

Ph.d., cand. mag.

Jacob Birkler er født 1974 og har været lektor på jorde-moderuddannelsen i Esbjerg siden 2004, hvor han underviser i etik. Han er uddannet filosof med en ph.d. i medicinsk etik. Jacob Birkler er derudover flittig foredragsholder samt forfatter til adskillige lærebøger om etik i sundhedsvæsenet.

BIRTE BOELT

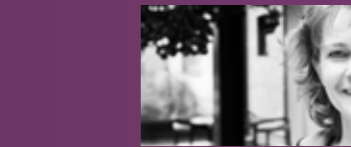
Cand. agro.

Birte Boelt er født 1960 og er forskningsleder ved Institut for Genetik og Bioteknologi på Aarhus Universitet. Hun arbejder med forskning i fødevarer, jordbrugsproduktion og miljø. Birte Boelt sidder desuden i en række udvalg inden for fødevarerområdet – blandt andet det EU-baserede "Plants for the Future".

NIELS JØRGEN CAPPELØRN

Dr.phil. et theol. h.c.

Niels Jørgen Cappelørn er født 1945 og er direktør for Søren Kierkegaard Forskningscentret ved Københavns Universitet.

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

Cand. mag og cand. theol.

Elisabeth Dons Christensen er født 1944 og er biskop i Ribe Stift. Som biskop administrerer hun Folkekirkens forhold inden for Ribe Stift. Elisabeth Dons Christensen har tidligere fungeret som gymnasielærer og er formand for Ribe Katedralskole.

GUNNA CHRISTIANSEN

Dr. med.

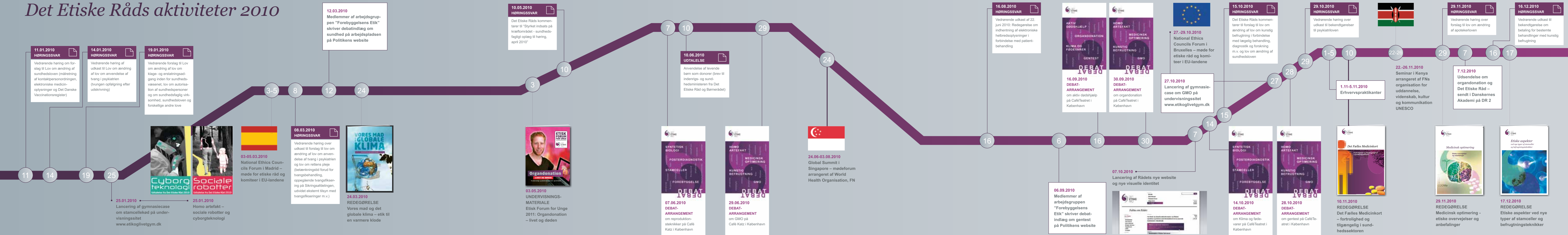
Gunna Christiansen er født 1940 og er professor og institutleder ved Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi på Aarhus Universitet. Hun forsker i mikroorganismers molekylære biologi og har arbejdet med gensplejsning siden 1980. Gunna Christiansen er engageret i en række forskningsnetværk og er medejer af en biotekvirksomhed.

LOTTE HVAS Dr. med.
Næstformand i Det Ethiske Råd.

Lotte Hvas er født 1954 og er praktiserende læge samt tilknyttet Forskningsenheden for Almen Praksis ved Københavns Universitet. Som forsker og debattør interesserer Lotte Hvas sig specielt for forebyggelsens etik, screening og fosterdiagnostik. Lotte Hvas forsvarede i 2008 doktorafhandlingen: "Medicin til raske – en syg ide? Medikalisering og risikotækning i almen praksis belyst ved kvinders overgangsalder".

Det Etske Råds aktiviteter 2010

medicinsk optimering

Medicin - ej blot til sygdom, også til optimering!

ER DET GODT ELLER DÅRLIGT, hvis flere mennesker i fremtiden vælger den medicinske vej til endnu bedre præstationer og evner i forbindelse med uddannelse, på jobbet eller i privatlivet? Begrebet medicinsk optimering vækker bekymring hos nogle, mens andre ser det som en legal udvidelse af det moderne menneskes muligheder. I november 2010 udgav Rådet redegørelsen ”Medicinsk optimering – etiske overvejelser og anbefalinger”.

BEFOLKNINGENS HOLDNING til medicinforbrug flytter sig i disse år. Det sker samtidig med, at hjernestimulerende medicintyper, som fx methylphenidat (Ritalin) og modafinil, udvikles og udvides mere og mere. Det er medicin, der blandt andet bruges til at behandle børn og voksne, der er diagnosticeret med adfærdslidelsen ADHD. Men udover sygdomsbehandling kan også raske mennesker bruge præparaterne til at forbedre deres koncentration og hukommelse. I USA har man i løbet af de seneste par år kunnet se en tendens til, at raske hjernedoper sig, og også i Danmark tyder undersøgelser på, at tendensen er på vej.

Udviklingen rummer masser af etiske dilemmaer, for medicinsk optimering rejser ikke blot spørgsmål om de risici, der er ved at påvirke den raske hjerne. Den giver også anledning til en debat om, hvorvidt alle midler til forbedring af menneskelige evner etisk set er lige acceptable. Hovedoverskrifterne for de etiske problemer ved medicinsk optimering er blandt andre autenticitet, retfærdighed og sameksistens mellem mennesker.

I redegørelsen giver Rådet i alt fire anbefalinger, hvoraf der er enstemmighed om to. Den første af de to anbefalinger, som alle rådsmedlemmer tilslutter sig,

angår behovet for at rejse en offentlig debat om emnet, mens den anden er en opfordring til uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser om at indføre en klar politik om brugen af præstationsfremmende medicin.

De to øvrige anbefalinger angår, hvorvidt der bør indføres særskilt lovgivning for at forhindre eller begrænse medicinsk optimering og indikationsområdet for præstationsfremmende medicin.

Medicin - ej blot til sygdom, også til optimering!

Klavs Birkholm

Medlem af Det Ethiske Råd og formand for Rådets arbejdsgruppe om medicinsk optimering

Hvad er din holdning til, at medicin er ved at skifte fra udelukkende at være et sygdomsafhjælpende middel til at blive et hjælpemiddel, der kan optimere et menneskes evner?

Det er en kedelig udvikling af flere grunde. For det første fordi medicinsk optimering manipulerer med menneskets hjerne, uden at vi til bunds forstår de biologiske virkninger og følgevirkninger. For det andet fordi medicinsk optimering skaber unfair vilkår i den almindelige kappestrid om job og anerkendelse. For det tredje fordi medicinsk optimering kan gøre os fremmed for vores egne præstationer, så snart dopingeffekten fordamper. Og for det fjerde fordi medicinsk optimering kan gøre os alle til slaver i en ubønhørlig jagt på det perfekte.

Hvordan bør det danske samfund forholde sig til denne tendens?

Medicinsk optimering truer samfundet, fordi fænomenet kan fremkalde en hidtil uset intolerance. Meningen med at tage medicin for at forbedre hukommelse, koncentration og følelsesmæssig balance er jo at dække over vores svagheder.

Indtil nu har vi altid accepteret, at nogle er mere kede af det, andre mere glade, nogle er generte, andre buser på, nogle er hurtigt opfattende, andre skal have mere tid. Hele vores samfundsfællesskab bygger på forskelligheden. Men nu starter jagten på det perfekte menneske – og dem, der ikke perfektionerer sig, er selv ude om det. Den udvikling bør samfundet beskytte sig selv imod.

Hvem bør være ansvarlig for at løse problemet?

Meningen med folkestyret er jo, at de politiske organer, i særdeleshed folketing og regering, skal fastsætte samfundets udviklingsretning – og de værdier, der skal bygges på – i overensstemmelse med vælgerflertallets ønsker. Så det siger sig selv, at den omsiggribende tendens til medicinsk optimering nu også er på vej på folkestyrets dagsorden.

Peder Agger

Formand for Det Ethiske Råd
2008-2010

Hvad er din holdning til, at medicin er ved at skifte fra udelukkende at være et sygdomsafhjælpende middel til at blive et hjælpemiddel, der kan optimere et menneskes evner?

Hjælpe midler, der kan optimere menneskers evner, er noget, vi har kendt til længe. Og jeg nægter her at skelne

medicin fra rusmidler. Jeg drikker kaffe om aftenen for at holde mig vågen, tager vitaminer om vinteren for at holde snue på afstand og nipper til velkomstdrikken for at fjerne min generthed. Som sådan ser jeg ikke noget afgørende nyt. Men hvis brugen af optimerende stoffer nu er ved at udbrede sig, i et omfang og på måder vi ikke kan overskue, er der alligevel god grund til at gå frem med forsigtighed.

Hvordan bør det danske samfund forholde sig til denne tendens?

Da konsekvenserne kan være mangeartede, bør udviklingen overvåges nøje. Her tænker jeg ikke kun på den ødelæggende ulighed, som i stigende grad præger vores samfund, og som også kan forventes at slå igennem på dette område, så de i forvejen velstillede blot opnår endnu en fordel. Jeg tænker først og fremmest på faren for, at den ønskede virkning ledsages af mere eller

mindre uforudsete bivirkninger. Selv har jeg altid af den grund holdt mig på afstand af nye stoffer, men til gengæld indtaget så meget des mere af dem, vi allerede kender: kaffen, alkoholen og tobakken.

Hvem bør være ansvarlig for at løse problemet?

Det offentlige bør tage ansvar for at gennemføre den nødvendige overvågning og forskning, tage sig af de mennesker, som rammes af følgerne af overdrevent brug, og så i øvrigt gennem oplysning, undervisning og hensigtsmæssige afgifter, m.m. søge at mindske misbrug. At gribe til lovgivning med forbud og straf tror jeg ikke meget på. Det kan let gøre mere skade end gavn. Forbuddet mod hash er her et eksempel til eftertanke. Man kan ikke lovgive sig ud af alle problemer. Nogle gange, som her, er oplyst debat det mest virkningsfulde.

omtanke

Teknologiens etiske dilemmaer

Det Etiske Råd forholder sig til teknologier, der har potentiale til at ændre vores verden fuldstændigt. I hvert fald hvis de bliver brugt til alt det, det faktisk er muligt at bruge dem til. En af Rådets væsentligste opgaver er at gøre opmærksom på, at nye teknologier bruges med omtanke i forhold til de nuværende værdier, vores samfund bygger på.

I 2010 UDGAVER RÅDET redegørelser, udtalelser og høringsvar, hvoraf størstedelen havde nye teknologier som omdrejningspunkt. Desuden fik Rådet produceret tre udsendelser om etik til Danmarks Radio om henholdsvis organ donation, aktiv dødshjælp og fosterdiagnostik. De første to temaer er klassiske etiske dilemmaer, mens fosterdiagnostik netop er et godt eksempel på en teknologi, det kan blive nødvendigt at sætte grænser for i fremtiden, fordi det kan vende op og ned på helt grundlæggende værdier i vores samfund.

Samfundsregulering eller frit valg
Eksemplet med fosterdiagnostik tager

udgangspunkt i, at det måske snart er muligt at udføre fosterdiagnostik ved at tage en blodprøve fra moderen i 8. graviditetsuge. Det betyder, at kvinden kan få en stor mængde information om fosteret allerede inden grænsen for fri abort ved udløbet af 12. graviditetsuge. Og jo bedre, forskerne bliver til at forstå de enkelte geners funktion, jo flere oplysninger kan kvinden få om det kommende barns egenskaber. Det kan fx være oplysninger om barnets køn, faderskabet, alvorlige sygdomme og dispositioner for en række mere eller mindre alvorlige sygdomme som brystkræft, astma og diabetes. Men ingen ved, hvor grænsen

går for, hvad vi kan få at vide om et menneskes egenskaber ved at kende dets gener, så måske bliver der på et tidspunkt tale om meget mere detaljerede informationer.

Spørgsmålet er nu, om vi som samfund vil give mulighed for, at en gravid kvinde kan få udført en provokeret abort, hvis fosteret har nogle egenskaber eller dispositioner, hun ikke bryder sig om? Er det ligegyldigt, om et fravalg sker på grund af barnets køn, faderskabet eller en disposition for brystkræft, diabetes eller astma? Hvis man vil svare på spørgsmålene, kan det være frugtbart at begynde med at spørge til, hvad

Teknologiens etiske dilemmaer

---

der vil ske, hvis vi slet ikke begrænser brugen af metoderne.

Vil det ændre vores opfattelse af dette at få børn, fordi vi hen ad vejen vil blive mindre og mindre tolerante i forhold til, hvilke "afvigelser" vi vil godtage hos det kommende barn? Og vil vi i så fald også få en anden opfattelse af at være forældre, fordi vores holdning til barnet allerede fra begyndelsen vil være en anden end nu? Og vil dette i sidste ende smitte af på den måde, vi er sammen i familien på? Hvis svarene på de tre spørgsmål er "ja", er det ikke en overdrivelse at sige, at fosterdiagnostikken kan ændre vores verden fuldstændigt, hvis vi lader der være frit valg på alle hylder!

De fleste af os lærer et langt stykke af vejen os selv og spillereglerne for samværet med den anden at kende gennem det liv, vi lever, de holdninger, vi støder på, og hos vores familie. Så

hvis livet med hinanden og holdningerne til hinanden ændrer sig, så ændrer vores verden og vores billede af os selv sig også!

Optimering, it-teknologi og stamcelleforskning

I 2010 har Rådet taget stilling og givet anbefalinger til teknologier, der potentielt kan ændre vores verden – og måske allerede er i gang med det. Rådets stillingtagen lægger op til en brug af teknikkerne, som ikke rummer alt for store faldgruber for det enkelte menneske og vores fælles liv med hinanden. Hvordan anbefalinger om denne brug skal udformes, har medlemmerne dog ikke altid været enige om.

I redegørelsen *Medicinsk optimering – etiske overvejelser og anbefalinger* er et af spørgsmålene, om brugen af optimerende medicin på arbejdsmarkedet og i uddannelsessektoren kan svække

grundlaget for vores solidaritet og samfundsfællesskab, fordi det enkelte menneske selv gøres ansvarlig for sin arbejdsevne og sit talent.

I redegørelsen *Det fælles medicinkort – tilgængelighed og fortrolighed i sundhedssektoren* bliver det blandt andet diskuteret, hvordan det enkelte menneskes integritet og selvbestemmelse kan bibeholdes nu, hvor de nye IT-teknologier gør det muligt at give en bred kreds af personer adgang til oplysninger om den enkelte borgers medicinforbrug.

Endelig er et af problemerne i redegørelsen *Etiske aspekter ved nye typer af stamceller og befrugtningsteknikker*, om forskning i at lave æg- og sædceller ud fra menneskelige kropsceller bør tillades i betragtning af den ændring af den menneskelige reproduktion, en sådan forskning i princippet kunne føre med sig.

I alle redegørelserne har Rådet givet anbefalinger om, hvordan teknologierne efter rådsmedlemmernes mening skal bruges, hvis de skal ændre vores verden til det bedre og ikke til det værre. Alle redegørelserne kan læses og downloades på Rådets website under menupunktet udgivelser.

DET ETISKE RÅD

Rådets sammensætning pr. januar 2011

Jacob Birkler, cand.mag., ph.d., lektor, formand for Det Etske Råd
Lillian Bondo, jordemoder, MPA, formand for Jordemoderforeningen
Niels Jørgen Cappelørn, dr.theol.h.c., professor
Jørgen Carlsen, mag.art., forstander
Gunna Christiansen, dr.med., professor
Mickey Gjerris, cand.theol., ph.d., lektor
Søren Peter Hansen, cand.theol., MPA, provst
Lotte Hvas, dr.med., praktiserende læge
Rikke Bagger Jørgensen, ph.d., seniorforsker
Lene Katstrup, cand.med.vet., dyrlæge
Ester Larsen, cand.phil., tidl. sundhedsminister, næstformand for Det Etske Råd
Anne-Marie Mai, lic.phil. et mag.art., professor
Edith Mark, ph.d., cand.cur.
Peder Mouritsen, gårdejer
Jørgen E. Olesen, cand.scient., forskningsprofessor
Thomas Ploug, ph.d., lektor
Christina Wilson, cand.phil., kunsthistoriker, galleriejer

Det Ethiske Råd

Årsberetning 2010

Udgivet af Det Ethiske Råd 2011

ISBN: 978-87-91112-25-6

Ansvarshavende

Lise Wied Kirkegaard

Tekst

Louise Dehn

Layout

Susanne Henriksen og Peter Waldorph, Oktan

Foto

Jesper Møller-Fink

Tryk

Rosendahls - Schultz Grafisk a/s

Publikationen kan bestilles på

Det Ethiske Råds hjemmeside:

www.etiskraad.dk

Det Ethiske Råd
Ravnsborggade 2, 4. sal
2200 København N
Tlf.: 7221 6860
E-mail: info@etiskraad.dk
www.etiskraad.dk